

מסורת הש"ס

לפני אידיהן פרק ראשון עבודה זרה

ו.

עין משפט
נר מצוה

יב א מ"י פ"ט מהל'
עדות סוכנים הלכה
ג סמך לזון מה טו"ש
י"ד ס"י קמח טעף ג:
יב ג מ"י ט"ז ה' א ד
טו"ש ט"ז טעף א:

תורה אור השלם

1. ומכל יהוה מכל בשר
שנים מכל תביא אל
התבא להחיות אתך זכר
ותקבר יהוה
2. אלה תולדות נח נח
איש צדיק תמים היה
ברדיו את האלהים
התהלך נח:

3. אחר וקדם צרפתי
ותשת עליו כפרה
תהלים קל"ט ה
4. לא תקבל חרש ולפני
עור לא תתן מבשל
והראת פאולדך אני יי
ירקא יד יד

רבינו חננאל

[שלשה ימים] דתנן הן
ואידיהן. כלומר מכלל ג'
ימים הללו יום אידיהם.
(אלא) או דלמא דא
בלא אידיהן. תיש ר'
ישמעאל אומר ג' לפניהם
וג' לאחריהם אסור. ואי
ס"ד יום אידיהן עצמו
מכלל ג' הוא. ר'
ישמעאל חשיב ליה בכלל
השלשה שלפני אידיהן.
ועוד הדר חשיב ליה
מכלל ג' שלאחר אידיהן
תרי"ט ימינו חשיב ליה.
ופריך: אידיה דגמא ג'
לפניהם תנא גמי ג'
לאחריהן. ואצ"פ שאנים
ג' ימים לאחריהן אלא שני
ימים בלבד. איני והאמר
משמיה דשמואל יום א'
לדברי ר' ישמעאל דאית
לוי שלשה ימים לפניהן
וג' לאחריהן לפיכך אסור
לישא וליתן עמון. ואם
תאמר ר' ישמעאל הן
אידיהן ג' סבירא ליה
והא איכא רביעי וחמישי
משמיה. פי' יום ראשון
של שבוע לעולם יום
אידן הוא וכשתחשוב לו
ג' ימים הן ואידיהן אהא
מתחיל מיום ששי ר'
ו' יום ראשון הרי ג'
לאחריהן ג' ו' כי יום
אידם חשבו מכלל ג'
נשאר לו רביעי וחמישי
שמתו לו לשאת ולתת
עמון. ולמה אמר לעולם
אסור. ופריך: איכא
דרי' ישמעאל דרבי און
בלא אידיהן. ולרבנן מאי
דפשיט רבינא מהא דתנן
אלו אידיהן של עובדי
כוכבים קלנדס וסטרגילאי.
ואמר רב חנן בר אבא
קלנדס (ג') [ח'] ימים
אחר התקופה. וסטרגילאי
ח' ימים קודם התקופה
פי' ואילו ח' ימים בולס
אידם הוא. ואי ס"ד הן
ואידיהן ג' בשלמא דיכא
דיום אידם יום אחד
הוא משכחת לה שני
ימים לפני אידם. ואידם
הרי שלשה. אלא קלנדס
שאר ח' ימים ובי' ימים
לפניהם. ג' ימים אסור
לשאת ולתת עמהם. אמאי
קא פסק רבנן ג' אלא
ורבי ג' ימים דתנן הן
בלא אידיהן. ודחי' לא
לעולם הן ואידיהן. ונחנא
דידן קלנדס כוליה חד
יומא חשיב ליה. ואתא
רב אשי ופושטה דג' ימים
לפני עור לא תתן מבשל

א"ר ל"מ"ד טריפה יולדת מאי איכא ל"מ"מ. פירוש ולדידה
אזטרך מכל החי למעט טריפה וא"ת טריפה נמי היכי
מימעט' מהאי קרא הא מאן דאית ליה טריפה יולדת כל שכן דאית
ליה נמי טריפה חיה דאפילו למאן דאמר טריפה אינה יולדת אמר
ט דיכול להיות דאית ליה דמיה וא"כ
היכי ממעטת מקרא דמכל החי הרי
ראויה היא לחיות וי"ל דנפרש לקרא
הכי מכל החי שיהא כולו צריא וזרין
ולא חולה וטריפה אע"ג דהוא חי
מ"מ אינה צריאה אלא חולה כל ימיה
וממעטת והולכת וממעט שפיר
מהאי קרא דמכל החי טפי ממחוסר
אזר שכולו צריא וחי מוח מאזר אחד
וכן פירש רש"י לקמן פרק רבי
ישמעאל (דף גא):

אתך דבומין דך. ומ"מ ליכא
למעט מהכא מחוסר אזר
ובעל מוס כיון שלא היה צריך אלא
לקיום העולם ומיהו קשיא דהא
קיימין אליבא דמ"ד טריפה יולדת
וא"כ טריפה היכי ממעטין ושמה
י"ל דמכל החי אזטרך למעט מחוסר
אזר דאי לא כתיב אלא אתך הוה
מוקימין ליה למחוסר אזר ולא
לטריפה דמסתבר טפי למעט מחוסר
אזר דמאס מטרפה דלא מאסיה
שאין כאן חסרון וגם יש הרבה
טריפות שאין ניכר הר"י והא דאמר
לעיל (דף ה:) האי מיבעי ליה למעט
טריפה אס כן משמע דמסתבר טפי
למעט טריפה היינו ממיעוט דכל
החי דמשמע צריא ולא טריפה אלא
מחוסר אזר כגון און ויכילא צו צריא
גמור הוא בשאר הגוף כדפרישית
לעיל: **וּדְלָמָא** נח גופיה טריפה
הוה. ואע"ג שמי לאחר מכלל שנים
רבות מ"מ צאותה עשה לא היה
יודע אס היה טריפה או שלם שניח
מלביא טריפה מעט דומין לך ולא
גמירא מירון דע"כ לא להאזינו
אלא מטרפות הללו ויכיר דבטרפות
שצמח לא היה יכול להבחין אלא י"ל
דהשתא קאי כמ"ד חיה ט דקסבר
טריפה חיה תדע דהא קיימין אליבא
דמ"ד טריפה יולדת ולדידה טריפה
נמי חיה ט: **תמיים** כתיב ביה.
וא"ת גבי קרבן (מנחות דף ה:) למה
לנו מנחין מן הבקר להוית טריפה
מיפוק לי' מתמיים וי"ל דהא סבירא
הוא למדרש תמים ולא בעל מוס
דמגונה לגבוי יותר מטרפות תדע
דבעל מוס מגונה הוא ציור דמתיב גבי בעלי מומין לגבוי הקריבהו
נח לפחקר הירץ והיינו טעמא דניכר אכל טרפות יש שאינו ניכר
ועוד דקרא גופיה בדיא מעניה תמים יהיה לראון כל מוס לא
יהיה צו משמע הא אית ביה מוס לא מיקרי תמים:

והשתא דנפקא לן מאתך ב'. וא"ת למ"ד טריפה אינה יולדת ונפקא לן טריפה מלחיות וזרע וא"כ אתך ל"ל ואין לדמות
דאורחיה דקרא הוא דהא גבי משה דרשינן (סנהדרין דף לו:) אתך דבומין לך וי"ל דדרשינן ה"כ אתך ל"ל ואלו תפלין לך
כדרשינן (בב"מ דף סג.) וחי אחיך עמך חייך קודמין לחיי חציך וצדקאשית רבה דריש והיה לך ולהם לאכלה הם תפלין לך
ואי אתה טפל להם: **וְאִם** ס"ד הן ואידיהן עשרה יומי הווי. פי' אא"כ דשגלשה ימים דקא חשיב תנא דמתני' אין ימי האיד
בשגלשה אלא לפעמים שיום האיד אחד או שנים או כגון אלו ינחא דהשתא נקט דלעולם לפני האיד אסור לשאת ולתת עמהן שלשה
ימים אא"כ דלעולם עם האיד מחשבים השלשה ימים היכי קמי צתר הכי אלו הן אידיהן קלנדא דמשמע שאז אסור לשאת ולתת עמהן
שלשה ימים וליתא דעשרה הווי וי"ל שיש הפסק בין קלנדא לסטרנוריא לכל הפחות צ' ימים מדקאמר עשרה יומי הווי א"כ יש שני
ימים לפני קלנדא שאין צו איד וסבירא נמי הוא דאמרין לקמן שח' ימים של קלנדא הם כנגד ח' ימים טוים עשה אדם הראשון.
ומסתמא לא עשה מן עולם שח' לא היה יכול להבחין מיד אריכות הימים: **א"ר** ש"מ הן בלא אידיהן ש"מ.
תימה לי אמאי לא קאמר מתני' נמי דיקא דהן בלא אידיהן מוקמי תנא לפני אידיהן ג' ימים דאי ס"ד הן ואידיהן לימני
לפני אידיהן שני ימים וכי תימא דלכתי הוה מיבעי ליה אי הוה איד בכלל פשיטא דלא מדלא הוה תני לפני אידיהן יום אחד
קל להבין וז"ע: **הן** בלא אידיהן ש"מ. והא דאזטרך שמואל לאשמועינן לדברי ר' ישמעאל לעולם אסור דלא תימא כיון דאין
לו הימר לעולם שצדיקין ליה רווחא להחירו בשום פעם אי נמי ה"א דסבר רבי ישמעאל בזה כרצון דלא אסרי לאחריו אי נמי אשמועינן
דחשיב יום איד (א) פ"י יום א' ט לאסור כשאר יום איד: **א"ר** דלמא משום ופני עור לא תתן מבשל. (ב) יש מקשין מכאן לפ"ה דמתני' דפי' דלמא
ולשאת היינו מקח וממכר תימא מכר אכל מקח מאי לפני עור איכא ושמה י"ל שממלא לו מעות לקנות זכרי עבדות כוכבים:
מן

תמים בדרכיו. עניו וספל רוח: **לדיק** נמעטיו. בלא חסם: **לנוותא**
נעלמא. לעמוד עמו י"ב חדשים בתיבה ומיהו טריפה לא תעיל
שלא תמות ובטל הוותא אכל זקן וסריס שפיר דמי קמשמע לן: הן
ואידיהן. שלשה ולא הווי אלא שני ימים קודם: או דלמא הן.
שלשה לצד האיד: **תנא** נמי שלשה
לאחריהן. אע"ג דליתניהו אלא שנים
דהא חשבינן לאיד ביהדי קמאי קרי
לכו לבתרא נמי ג' וקא חשיב
לאיד בדיהיו: יום א' ו' **לדברי** רבי
ישמעאל לעולם אסור. לעשות עמהן
משא ומתן ג' ימים לפני יום א'
וג' ימים לאחריו הרי כל השבת כולה:
ארכעס וחמשה. רביעי בשבת וחמישי
בשבת: **ח'** ימים לפני. תקופת טבת
הוי אידיהן כל שמונה: וסימנך. דלא
תימא קלנדא לפני התקופה וסטרגילאי
לאחר התקופה: **אחור** וקדם צרפתי.
אחור כתיב צריא ומתניתין נמי
האיד דלאחר התקופה תנא צריא:
ואי ס"ד. יום איד קא חשיב במתניתין
עם ימים שלפניו: **עשרה**. ימים הווי
לכו ואמאי קמי שלשה עשרה צעי
למתני מאחר דקי"ל דשמונה ימים
מוקף ימי האיד: **לימני** אידיהן של
עובדי כוכבים שלשה ימים. אסור
לשאת ולתת עמהם דמשמע הכי
כשמגיעין ימי אידיהן אסור שלשה
ימים משאם ומתנס ולמה לי למיתני
לפני דמשמע לפני האיד שלשה: וכי
תימא להכי **תנא** לפני למעטוי לאחר.

דאי הוה תני סתמא לא הוה ידעינן
הכך שני ימים לצד האיד מתי אי
לפני ימי לאחריהם מתי תנא לפני
למעטוי לאחר: **לימני** אידיהן של
עובדי כוכבים שלשה ימים לפניהם.
אסורין דלישתמע דתנא דיקן באידיהן
איירי אלא מדלא דאכר במתני'
לאסור כלל ש"מ כל הכך ג' דקמי
במתני' אלפני קאי ואידיהן ממילא
משמע דכ"ש דאסור וכן בלא אידיהן
קמי: **משום** הרווחה. דרווח ואילו
מודה לעבדות כוכבים ועבר ישראל
משום ט לא ישמע על פיך (שמות כג):
ולפני עור. דמוזין ליה בזהם ומקריבה
לעבדות כוכבים וזני נח נטשו עליה
דהא אחת משבע מלות גד' מיתות
בסנהדרין (דף טו.) ונהי דאמרין עמד
והמירן מיהו אל יעברו על ידיך שהרי
עמדין הן ליתן אל הדין על שאין
מקיימין אותן ואע"פ שאין לכן שכר
צקיוסם ו' ואהני קא עבר ישראל
משום ולפני עור לא תתן מבשל ט (בחיילן שבת משום ממלא
חפץך ודבר דבר וישעיה מנח): **דאיה** ליה צהמה. לעובד כוכבים
להקריב ואי לא מוזין ליה ישראל אפ"ה פלה ליה צדידיה:
לא

והשתא דנפקא לן מאתך ב'. וא"ת למ"ד טריפה אינה יולדת ונפקא לן טריפה מלחיות וזרע וא"כ אתך ל"ל ואין לדמות
דאורחיה דקרא הוא דהא גבי משה דרשינן (סנהדרין דף לו:) אתך דבומין לך וי"ל דדרשינן ה"כ אתך ל"ל ואלו תפלין לך
כדרשינן (בב"מ דף סג.) וחי אחיך עמך חייך קודמין לחיי חציך וצדקאשית רבה דריש והיה לך ולהם לאכלה הם תפלין לך
ואי אתה טפל להם: **וְאִם** ס"ד הן ואידיהן עשרה יומי הווי. פי' אא"כ דשגלשה ימים דקא חשיב תנא דמתני' אין ימי האיד
בשגלשה אלא לפעמים שיום האיד אחד או שנים או כגון אלו ינחא דהשתא נקט דלעולם לפני האיד אסור לשאת ולתת עמהן שלשה
ימים אא"כ דלעולם עם האיד מחשבים השלשה ימים היכי קמי צתר הכי אלו הן אידיהן קלנדא דמשמע שאז אסור לשאת ולתת עמהן
שלשה ימים וליתא דעשרה הווי וי"ל שיש הפסק בין קלנדא לסטרנוריא לכל הפחות צ' ימים מדקאמר עשרה יומי הווי א"כ יש שני
ימים לפני קלנדא שאין צו איד וסבירא נמי הוא דאמרין לקמן שח' ימים של קלנדא הם כנגד ח' ימים טוים עשה אדם הראשון.
ומסתמא לא עשה מן עולם שח' לא היה יכול להבחין מיד אריכות הימים: **א"ר** ש"מ הן בלא אידיהן ש"מ.
תימה לי אמאי לא קאמר מתני' נמי דיקא דהן בלא אידיהן מוקמי תנא לפני אידיהן ג' ימים דאי ס"ד הן ואידיהן לימני
לפני אידיהן שני ימים וכי תימא דלכתי הוה מיבעי ליה אי הוה איד בכלל פשיטא דלא מדלא הוה תני לפני אידיהן יום אחד
קל להבין וז"ע: **הן** בלא אידיהן ש"מ. והא דאזטרך שמואל לאשמועינן לדברי ר' ישמעאל לעולם אסור דלא תימא כיון דאין
לו הימר לעולם שצדיקין ליה רווחא להחירו בשום פעם אי נמי ה"א דסבר רבי ישמעאל בזה כרצון דלא אסרי לאחריו אי נמי אשמועינן
דחשיב יום איד (א) פ"י יום א' ט לאסור כשאר יום איד: **א"ר** דלמא משום ופני עור לא תתן מבשל. (ב) יש מקשין מכאן לפ"ה דמתני' דפי' דלמא
ולשאת היינו מקח וממכר תימא מכר אכל מקח מאי לפני עור איכא ושמה י"ל שממלא לו מעות לקנות זכרי עבדות כוכבים:
מן

(א) [לקמן ז:] (ב) ט שם.
(ג) [בס"פ:] יום טריפה.
(ד) [לקמן ח:] (א) [ש"ל לפני
עור וכן לקמן:] (א) [בפסחים
כג:] (א) [בס"פ מנחות יום
א' נוסף ד"ה:] טריפה הווי
בשבת (א) [ש"ל לפני עור
וג' (א) [ש"ל לפני עור
והא' (א) [ש"ל לפני עור
המיות שייך לך? עמוד
א' סוף דבור המסתח
הנראה (א) [ש"ל לפני עור
חולין קמ. ד"ה טריפות].
(א) [ש"ל לפני עור
ד"ה ולמלא (א) [ש"ל לפני עור
וכו' קמ. ד"ה ולמלא].
(א) [בס"פ:] יום טריפה.

גליון הש"ס

גמ' דאית ליה בהמה
לדידה. עין לקמן דף ד'
ע"ש מוס' ד"ה מקום:

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה הן בלא
וכי יום איד (פי' יום א'
לאסור כשאר יום איד)
תא"ת ונ"כ בה"ה ה"ה:
(ב) ד"ה לא דלמא וכו'. יש
מקשים צ"ב וע"ל דף כ'
במה שפירש' ומוס'
במה דמיונות מעוטות:

מוסף רש"י

דבומין לך. ולא טריפה.
הלק מכל החי למחוסר
אזר אהא (קטן טו.)
ודלמא נח גופיה טריפה
הוה. ואע"ג דחי כמה
סמך, דלמא טריפה הוה
בפירא ליה. הלק לא נפקא
מתוך למעטוי טריפה
ואתא מכל החי למעטוי
ולא דלמאשמועט דאיה.
דהא טריפה חיה, אלא
מריבויא. ומפרישט לה
היא כתיבא. וטריפה
הוא דלמאשמועט אכל מוסר
אזר לא. (טו.) תמים
בדרכיו. עניו וספל
ובחיים טקס.) לחיות וזרע
למה לי הא ליאשמועט
טריפה (קטן טו.) אי
מאריך. טריפה הוא
דלמאשמועט אכל זקן וסריס
ממת חולי דלמא אהמיה
לחיות בשלמה אמר
במתני' עיליתיה וטריפה
לא יעול שמתות ביה.
אכל לעשות פירות לא
ליכסא ואפילו זקן וסריס
ליעול קמי' (טו.)
לצוותא בעלמא. אתך
לא למדרש דבומין לך אלא
להודיעו שאני עשה אלא
לגבוי להיות לך לזוואת
(ובחיים קטס.) כתב
רחמנא וזרע. לא לזוואת
בעי להו ומשעתא על כרחך
אתך מירא הוא למדרש
צ"ב דבומין לך (טו.) יום
א' כ"ר לעולם אסור.
שלשה לפני ושלשה לאחריו
הוה עמון, כלומר כל
שעת ימי השבת (קטן טו.)
ואלו הן אידיהן.
דאסורין ג' ימים לפני
(קטן טו.) אהא תקופה.
היא תקופת טבת וזו
עושין ח' ימים ולפניו וזו
כלקמן (טו.) וסימנך.
שלא מתקין לומר קלנדא
קרי אותן לפני התקופה
(טו.)